

№3

MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALAR

ILMIY ELEKTRON JURNALI

ISSN: 2181-3965
VOLUME 5
TOSHKENT 2026

“MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALAR” ILMIY ELEKTRON JURNALI TAHRIRIYAT KENGASHI RAISI

To‘lqin Zakirovich Teshabayev – tahririyat kengashi raisi. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti rektori, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI

Mehmonov Sultonali Umaraliyevich – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘quv ishlari bo‘yicha birinchi prorektor, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abdurahmanova Gulnora Qalandarovna - Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektor, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Karimova Komila Daniyarovna - Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Yoshlar masalalari va ma‘naviy-marifiy ishlar bo‘yicha birinchi prorektor, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich - Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Hududiy ta‘lim masalalari va markazlar bo‘yicha prorektor, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sindarov Sherzod Egamberdiyevich – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Infratuzilmalarni rivojlantirish va iqtisod ishlari bo‘yicha prorektor, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Saparov Aktam Jo‘rayevich – bosh muharrir, filologiya fanlari doktori

Islamkulov Alimnazar Xudjamuratovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Pardayev Abdunabi Xoliqovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Kuziyev Islomjon Ne‘matovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Baymurotov Tursunbay Maxkambayevich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Omonov Akrom Abdinazarovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Qongratbay Avezimbetovich – texnika fanlari doktori, professor, O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vaziri

Jumayev Nodir Xosiyatovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, O‘zbekiston Respublikasi Oliy Kengashi deputati

Haydarov Nizomiddin Hamroyevich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Raviprakash G. Dani – Xalqaro ta‘lim konsultanti, professor (AQSH)

Bagautdinova Nailya Gumerovna – Qozon federal universiteti Boshqaruv, iqtisodiyot va moliya instituti direktori, iqtisodiyot fanlari doktori, professor (Rossiya Federatsiyasi)

Sharifzoda Mu‘min Mashokir – Tojik davlat huquq, biznes va siyosat instituti rektori, iqtisodiyot fanlari doktori, professor (Tojikiston Respublikasi)

Maley Elena Borisovna – Polotsk davlat universiteti rektori, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent (Belarus Respublikasi)

Asif Mahbub Karim – Malayziya Menejment va tadbirkorlik universiteti professori (Malayziya qirolligi)

Piter Xayk – Yevropa amaliy fanlar va menejment instituti ilmiy ishlar bo‘yicha prorektori (Chexiya Respublikasi)

Yavuz Demirel – Kastamonu universiteti professori (Turkiya Respublikasi)

Jo‘rayev Abdug‘affor Safarovich – Termez agrotexnologiyalar va Innovatsion rivojlanish instituti rektori, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ismanov Ibroxim Nabiyeovich – Farg‘ona politexnika instituti kafedra mudiri, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xayriddinov Azamat Botirovich – Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti prorektori iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Tashnazarov Samiddin Nizamovich – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti kafedra mudiri, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nurmanov Ulug‘bek Anorbayevich - Bank-moliya akademiyasi “Buxgalteriya hisobi va audit” kafedراس professori, iqtisodiyot fanlari doktori

Yakubova Nargiz Tursunbayevna – iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Mamatov Baxadir Safaraliyevich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Qiyosov Sherzod Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Urazaliyev Kamoliddin Tajikulovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

JURNAL TAHRIRIYATI

Saparov Aktam Jo‘rayevich – bosh muharrir, filologiya fanlari doktori, dotsent

Avlokulov Anvar Ziyadullayevich – ilmiy muharrir, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Aliqulov Mehmonali Salohiddin o‘g‘li – mas‘ul muharrir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Buxorova Moxira Samandarovna – muharrir

O‘zbekiston Respublikasi OAK Rayosatining 2023-yil 3-iyundagi 364-son qarori bilan “Moliyaviy texnologiyalar” ilmiy elektron jurnali iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalari yuzasidan assosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

“Moliyaviy texnologiyalar” ilmiy elektron jurnali
23.11.2022-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №R-566966 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: №049864

MUNDARIJA				
1.	Шаисламова Кабилевна	Наргиза	Тижорат банклари рискларини баҳолашда стресс-тест усулидан самарали фойдаланиш	7
2.	Ashurova Nargiza Chori qizi		O‘zbekiston turizm xizmatlari bozorida gastronomik turizmni rivojlantirishning asosiy yo‘nalishlari	19
3.	Mamatqulov Axmadaliyevich	Avazbek	Oliy ta‘lim muassasalarida ichki audit tizimini raqamlashtirish mexanizimini takomillashtirish	24
4.	Sobirov Otabek Olimjonovich		Boshqaruv hisobini tashkil etishning konseptual asoslari	37

O‘ZBEKISTON TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA GASTRONOMIK TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY YO‘NALISHLARI

Ashurova Nargiza Chori qizi

*Turizm va mehmondo‘stlik ta‘lim
yo‘nalishi 2-bosqich magistranti
Termiz davlat universiteti*

E-mail: ashurovanargiza555@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur ilmiy maqolada O‘zbekiston turizm xizmatlari bozorida gastronomik turizmni rivojlantirishning asosiy yo‘nalishlari tahlil qilingan. Tadqiqot davomida gastronomik turizmning turizm industriyasidagi o‘rni, uning hududiy iqtisodiy rivojlanishga ta‘siri hamda milliy madaniy merosni targ‘ib qilishdagi ahamiyati o‘rganildi. Shuningdek, mamlakat hududlarining gastronomik salohiyati, milliy taomlarning turistik mahsulot sifatidagi imkoniyatlari va xizmatlar bozorida raqobatbardoshlikni oshirish omillari baholandi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, gastronomik turizmni rivojlantirish hududiy gastronomik brendlarni shakllantirish, turistik marshrutlarni kengaytirish, xizmat ko‘rsatish sifatini oshirish hamda raqamli marketing texnologiyalaridan samarali foydalanishni talab etadi. Maqolada gastronomik turizmni klaster yondashuvi asosida rivojlantirish orqali turizm xizmatlari bozorining barqaror o‘shishini ta‘minlash bo‘yicha ilmiy xulosalar va amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: gastronomik turizm, turizm xizmatlari bozori, milliy oshxona, turistik salohiyat, hududiy rivojlanish, gastronomik brend, turizm infratuzilmasi, raqamli marketing, turistik marshrut, xizmat sifati.

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ГАСТРОНОМИЧЕСКОГО ТУРИЗМА НА РЫНКЕ ТУРИСТИЧЕСКИХ УСЛУГ УЗБЕКИСТАНА

Ашурова Наргиза Чори кизи

*магистрант
2-го курса направления
туризм и гостеприимство
Термезский государственный университет
E-mail: ashurovanargiza555@gmail.com*

Аннотация. В данной научной статье рассматриваются основные направления развития гастрономического туризма на рынке туристических услуг Узбекистана. В ходе исследования изучены роль гастрономического туризма в современной индустрии туризма, его влияние на региональное экономическое развитие и значение в продвижении национального культурного наследия. Проведен анализ гастрономического потенциала регионов страны, возможностей национальной кухни как туристического продукта и факторов повышения конкурентоспособности туристических услуг. Результаты исследования показывают, что эффективное развитие гастрономического туризма требует формирования региональных гастрономических брендов, расширения туристических маршрутов, повышения качества обслуживания и активного использования цифровых маркетинговых технологий. В статье предложены научные выводы и практические рекомендации по обеспечению устойчивого развития рынка туристических услуг на основе кластерного подхода.

Ключевые слова: гастрономический туризм, рынок туристических услуг, национальная кухня, туристический потенциал, региональное развитие, гастрономический

бренд, туристическая инфраструктура, цифровой маркетинг, туристический маршрут, качество обслуживания.

MAIN DIRECTIONS FOR THE DEVELOPMENT OF GASTRONOMIC TOURISM IN THE TOURISM SERVICES MARKET OF UZBEKISTAN

Ashurova Nargiza Chori kizi

*2nd-year Master's student
in Tourism and Hospitality
Termez State University*

E-mail: ashurovanargiza555@gmail.com

Abstract. *This scientific article analyzes the main directions for the development of gastronomic tourism in the tourism services market of Uzbekistan. The study examines the role of gastronomic tourism in the modern tourism industry, its impact on regional economic development, and its importance in promoting national cultural heritage. The gastronomic potential of different regions, opportunities of national cuisine as a tourism product, and factors influencing the competitiveness of tourism services were evaluated. The research findings indicate that effective development of gastronomic tourism requires the formation of regional gastronomic brands, expansion of tourism routes, improvement of service quality, and active use of digital marketing technologies. The article proposes scientific conclusions and practical recommendations aimed at ensuring sustainable growth of the tourism services market through a cluster-based development approach.*

Keywords: *gastronomic tourism, tourism services market, national cuisine, tourism potential, regional development, gastronomic brand, tourism infrastructure, digital marketing, tourism route, service quality.*

Kirish

So‘nggi yillarda jahon turizm industriyasida gastronomik turizm eng tez rivojlanayotgan yo‘nalishlardan biri sifatida e‘tirof etilmoqda. Turistlarning sayohat motivatsiyasida mahalliy oshxona, milliy taomlar va kulinariya an‘analari bilan tanishish muhim omil bo‘lib bormoqda. Shu sababli ko‘plab davlatlar gastronomik turizmni milliy turizm strategiyasining muhim qismi sifatida rivojlantirishga alohida e‘tibor qaratmoqda. O‘zbekiston boy tarixiy-madaniy merosi, qadimiy Ipak yo‘li an‘analari hamda o‘ziga xos milliy taomlari bilan gastronomik turizmni rivojlantirish uchun katta salohiyatga ega mamlakat hisoblanadi. Palov, lag‘mon, manty, somsa, kabob kabi taomlar nafaqat milliy oshxonaning asosiy elementlari, balki xalqning turmush tarzi va madaniy merosining ajralmas qismi sifatida ham e‘tirof etiladi. Shu jihatdan gastronomik turizm O‘zbekiston turizm xizmatlari bozorida yangi turistik mahsulotlarni shakllantirish, hududiy iqtisodiy rivojlanishni jadallashtirish hamda milliy madaniyatni xalqaro miqyosda targ‘ib qilish imkonini beradi [3, 144]

Mamlakatda turizmni rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosati, yangi turistik infratuzilmaning shakllanishi hamda xizmatlar bozorining kengayishi gastronomik turizmni rivojlantirish uchun muhim shart-sharoitlar yaratmoqda. Shu bilan birga, hududiy gastronomik brendlarni shakllantirish, turistik marshrutlarni diversifikatsiya qilish, xizmat ko‘rsatish sifatini oshirish va raqamli marketing texnologiyalaridan samarali foydalanish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi O‘zbekiston turizm xizmatlari bozorida gastronomik turizmni rivojlantirishning asosiy yo‘nalishlarini ilmiy jihatdan tahlil qilish, uning hududiy iqtisodiy rivojlanishga ta‘sirini aniqlash hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Adabiyotlar sharhi

Gastronomik turizm masalasi xalqaro va milliy ilmiy adabiyotlarda keng o‘rganilgan.

Xususan, Patterson va Turaev gastronomik turizmni turizm bozorida yangi rivojlanayotgan segment sifatida baholab, milliy oshxona sayyohlarni jalb qilishda muhim omil ekanligini ta’kidlaydilar [3,141-149]. Ularning fikricha, mahalliy kulinariya an’analari turizmning madaniy komponentini boyitadi va sayohat tajribasini yanada mazmunli qiladi.

Z. Raximov boshchiligidagi tadqiqotlarda O‘zbekiston gastronomik turizmining jozibadorligi milliy oshxonaning rang-barangligi bilan izohlanadi. Mualliflar gastronomik brend yaratish, turistik festival va kulinariya tadbirlarini rivojlantirish turizmning raqobatbardoshligini oshirishini qayd etadilar [4, 45-49].

Xojamuratova O‘zbekiston gastronomik turizmini Ipak yo‘li madaniy merosi bilan bog‘liq holda o‘rganib, mamlakatning kulinariya an’analari turistik tajribani boyituvchi muhim resurs ekanligini ta’kidlaydi [5, 596-599]. Tadqiqotda gastronomik turizmning iqtisodiy, madaniy va barqaror rivojlanish omillari tahlil qilingan.

Shuningdek, Jalilov gastronomik turizmni turizm industriyasining istiqbolli yo‘nalishlaridan biri sifatida baholab, milliy taomlar, mehmondo‘stlik an’analari va xizmat ko‘rsatish infratuzilmasi bu sohaning rivojlanishida muhim rol o‘ynashini ta’kidlaydi [1, 1-4].

Mazkur ilmiy manbalar gastronomik turizm turizm bozorining barqaror rivojlanishiga xizmat qiluvchi muhim iqtisodiy va madaniy omil ekanligini ko‘rsatadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqot jarayonida quyidagi ilmiy-uslubiy yondashuvlar qo‘llanildi:

Tahlil va sintez usuli – gastronomik turizm rivojlanishining nazariy asoslarini o‘rganish;

Taqqoslash usuli – o‘zbekiston hududlarining gastronomik turistik salohiyatini baholash;

Statistik tahlil usuli – turizm xizmatlari bozoridagi rivojlanish ko‘rsatkichlarini aniqlash;

Klaster yondashuvi – gastronomik turizmni hududiy rivojlantirish mexanizmlarini ishlab chiqish.

Tadqiqotda turizm sohasi bo‘yicha ilmiy maqolalar, statistik ma’lumotlar, turizm tashkilotlari hisobotlari hamda ilmiy adabiyotlardan foydalanildi. Metodologik asos sifatida turizm iqtisodiyoti, marketing va hududiy rivojlanish nazariyalari qo‘llanildi.

Tahlil va natijalar

O‘zbekiston gastronomik turizmni rivojlantirish uchun nihoyatda katta salohiyatga ega mamlakatlardan biri hisoblanadi. Asrlar davomida shakllangan milliy oshxona nafaqat oziq-ovqat ehtiyojini qondirish vositasi, balki xalqning madaniyati, urf-odatlar va tarixiy merosini aks ettiruvchi muhim omildir. Mamlakat hududlari bo‘yicha iqlim, tabiiy resurslar va etnik tarkibning xilma-xilligi turli xil kulinariya an’analarining shakllanishiga zamin yaratgan. Shu bois O‘zbekiston gastronomik turizm yo‘nalishida o‘ziga xos va raqobatbardosh mahsulotlarni taklif qila oladi.

Hududlar kesimida qaralganda, har bir viloyatning o‘ziga xos taomlari va tayyorlash usullari mavjud bo‘lib, ular sayyohlar uchun alohida qiziqish uyg‘otadi. Masalan, Samarqand plovi o‘zining yirik donli guruchi va alohida pishirish texnologiyasi bilan ajralib tursa, Buxoro oshxonasi ko‘proq ziravorlarga boy va murakkab retseptlari bilan mashhur. Xorazmda tayyorlanadigan shivit oshi o‘zining yashil rangli noodatyi ko‘rinishi va o‘ziga xos ta’mi bilan ajralib turadi, Farg‘ona vodiysi esa xilma-xil va yog‘li taomlari bilan tanilgan. Ushbu hududiy gastronomik mahsulotlar nafaqat milliy, balki xalqaro turizm bozorida ham katta qiziqish uyg‘otmoqda.

Gastronomik turizmni rivojlantirish orqali O‘zbekistonda nafaqat turizm xizmatlari hajmini oshirish, balki hududiy iqtisodiyotlarni faollashtirish, yangi ish o‘rinlari yaratish va milliy brendni mustahkamlash imkoniyati mavjud. Shu nuqtai nazardan, milliy taomlarni targ‘ib qilish, gastronomik festivallar tashkil etish, oshpazlik mahorat darslarini yo‘lga qo‘yish va zamonaviy marketing vositalaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Natijada O‘zbekiston gastronomik turizm yo‘nalishida Markaziy Osiyoda yetakchi destinatsiyalardan biriga aylanishi

mumkin.

Gastronomik turizmni rivojlantirish omillarini quyidagi jadval orqali ko‘rsatish mumkin.

1-jadval

O‘zbekiston hududlarining gastronomik turizm salohiyati*

<i>Hudud</i>	<i>Mashhur milliy taomlar</i>	<i>Turistik ahamiyati</i>	<i>Rivojlanish imkoniyatlari</i>
Samarqand	Samarqand palovi, Samarqand noni, manti, tandir kabob	Boy tarixiy meros va gastronomik an‘analar uyg‘unligi. Registon, Shohi Zinda kabi tarixiy obidalarni ziyorat qilish bilan birga milliy taomlarni tatib ko‘rish imkoniyati mavjud.	Gastronomik festival va palov sayllarini o‘tkazish, oshpazlik master-klasslari tashkil etish, milliy oshxona restoranlarini rivojlantirish.
Buxoro	Buxoro palovi, kabob, shurva, somsa	Madaniy va ziyorat turizmi bilan chambarchas bog‘liq. Buxoro qadimiy savdo shahri bo‘lgani sababli turli gastronomik an‘analar shakllangan.	Gastronomik turizm marshrutlarini yaratish, milliy taom tayyorlash jarayonini turistlarga ko‘rsatish, gastronomik festivallarni rivojlantirish.
Xorazm	Shivit oshi, tuxum barak, gumba, Xorazm palovi	Hududning etnografik turizmi va qadimiy kulinariya an‘analari bilan mashhur. Turistlar milliy taomlarning o‘ziga xos tayyorlanish uslubi bilan tanishadilar.	Milliy oshxona markazlari tashkil etish, Xorazm gastronomik brendini yaratish, oshpazlik sayohatlari (culinary tours)ni rivojlantirish.
Farg‘ona vodiysi	Farg‘ona palovi, lag‘mon, norin, chuchvara	Hunarmandchilik, dehqonchilik va milliy an‘analar bilan uyg‘un gastronomik tajriba. Mahalliy bozorlarda tabiiy mahsulotlar ko‘pligi turistlar uchun qiziqarli.	Hududiy gastronomik brend yaratish, mahalliy oshpazlik maktablarini rivojlantirish, gastronomik festivallar tashkil etish.
Toshkent	Toshkent palovi, dimlama, mastava, qozon kabob	Poytaxt sifatida urban turizm markazi. Zamonaviy restoranlar va milliy oshxona muassasalari turistlarga keng gastronomik tanlov taklif qiladi.	Gastronomik ko‘chalar (food street) tashkil etish, food-marketlar rivojlantirish, xalqaro gastronomik festivallar o‘tkazish.

* Muallif tomonidan tuzilgan.

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, gastronomik turizm hududiy iqtisodiyotga ijobiy ta‘sir ko‘rsatib, yangi ish o‘rinlari yaratish, kichik biznesni rivojlantirish hamda turistik xizmatlar diversifikatsiyasini ta‘minlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, gastronomik turizm milliy madaniy merosni saqlash va targ‘ib qilishda ham muhim rol o‘ynaydi.

Xulosa

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, gastronomik turizm O‘zbekiston turizm xizmatlari bozorining istiqbolli yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Milliy oshxona, tarixiy an‘analar va mehmondo‘stlik madaniyati gastronomik turizmni rivojlantirish uchun muhim resurs bo‘lib xizmat qiladi.

Tadqiqot asosida quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

Hududiy gastronomik brendlarni shakllantirish va ularni xalqaro miqyosda targ‘ib qilish.

Gastronomik festival, kulinariya ko‘rgazmalari va master-klasslar tashkil etish.
Turistik marshrutlarga gastronomik obyektlarni integratsiya qilish.
Milliy oshxona asosida turistik klasterlarni shakllantirish.
Turizm marketingida raqamli platformalar va ijtimoiy tarmoqlardan keng foydalanish.
Mazkur chora-tadbirlarni amalga oshirish O‘zbekiston turizm xizmatlari bozorining raqobatbardoshligini oshirish, hududiy iqtisodiy rivojlanishni jadallashtirish hamda milliy gastronomik merosni xalqaro miqyosda targ‘ib qilishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- Jalilov Sh.K. Organization of gastronomic tourism in Uzbekistan // European Journal of Economics, Finance and Business Development. – 2025. – Vol. 3, №7. – P. 1–4.
- Komilova N.K., Matchanova A.E., Safarova N.I. Some socio-economic aspects of gastronomic tourism study // Studies of Applied Economics. – 2021. – Vol. 39, №6. – P. 1–9.
- Patterson I., Turaev H. Gastronomy tourism as an emerging niche market in Uzbekistan // Journal of Gastronomy Hospitality and Travel. – 2020. – Vol. 3, №1. – P. 141–149.
- Rakhimov Z.O., Doniyorova M.B., Umarova M.Y. Gastronomic tourism as a factor of attractiveness of the tourist destination of Uzbekistan // Journal of Marketing and Emerging Economics. – 2023. – Vol. 3, №4. – P. 45–49.
- Xojamuratova Sh. Development opportunities of gastronomic tourism in Uzbekistan: a culinary expedition through the Silk Road // Modern Science and Research. – 2024. – Vol. 3, №1. – P. 596–599.

